

BEWEGINGSARMOEDE

In deze rubriek krijgt u de gelegenheid om uw mening te geven over zaken die volgens u belangrijk zijn. De redactie plaatst deze onder verantwoordelijkheid van de schrijver en hoeft het er niet mee eens te zijn.

Na de verintellectualisering en verschooling van de kleuterschool en de inlijving bij het onderwijs is nu de peuterspeelzaal aan de beurt. Zo was te lezen in een stuk 'Peutertaaltoets als politieke stunt' van R. Huysing (Trouw, 24 oktober 2006). Een coördinator van een 'voorschool' zegt: 'Ik observeer hoe het kind met de moeder communiceert en of het al kalm op zijn stoeltje blijft zitten'. Dit is dan een belangrijk gegeven. En wij ons maar afvragen hoe het komt dat kinderen steeds maar dikker worden. De tv doet daar geen goed aan maar er is meer. Er is te veel onderdrukking van kinderlijke bewegingsdrang in plaats van in goede banen leiden, vooral bij vier- en vijfjarigen. En als we niet uitkijken straks ook bij peuters. Tegen mijn studenten mocht ik graag zeggen: 'Een kleuterschool is geen school, kleuteronderwijs is geen onderwijs, een kleuteronderwijzeres is geen onderwijzeres en een activiteit is geen lesje. Als kleuters geluisterd hebben naar voorlezen of een vertelling, of hebben gezongen, 20 á 30 minuten, dan moeten ze nodig in de benen'. Dit onderscheid is vervaagd, zo niet verdwenen. Dit heeft een oorzaak, mijns inziens een grondfout in het educatieve denken zoals ik hier nu verder probeer aan te geven.

Vóór in de jaren tachtig bij de integratievoorbereidende bijscholing stelde een hooggeleerde onderwijskundige, dat het ontwikkelingsproces zich leende voor een wetenschappelijke systeembenadering. Hij kwam met de volgende indeling:

- a cognitieve ontwikkeling
- b affectieve ontwikkeling
- c psychomotorische ontwikkeling.

VOLGORDEPROBLEEM

Toen viel me direct iets op, waarvan ik pas veel later de draagwijdte besepte. Sindsdien heb ik vaak aan groepen de vraag voorgelegd wat ze vonden van deze volgorde. Het werd meestal als gewoon, onbelangrijk of willekeurig ervaren. Als ik dan opmerkte dat de ontwikkeling van een kind precies andersom verloopt, ook nog. Soms wierp men tegen: 'In alle pedaboeken staat het zó.' Maar menigeen liet zich overtuigen. Bij een indeling als intellectuele, sociaal-emotionele en (senso-)motorische ontwikkeling of vorming was het meer in de gaten gelopen. Het zal even wennen zijn: niet met hoofd, hart en hand, maar met hand, hart en hoofd. Een andere indeling is: Kennis, vaardigheden en attitude, niet precies hetzelfde, maar toch komt kennis als eerste punt.

In de Wet op het basisonderwijs 1985 staan vormingsgebieden opgesomd zonder daarmee systeem, belangrijkheid of volgorde aan te geven. Maar hier kwam 'lichamelijke en zintuiglijke ontwikkeling' als eerste punt. Welk schoolwerkplan begint hier ook echt mee? Een leerplan, opgepimpt met wat didactische werkvormen, een slotparagraaf over sociaal-emotionele vorming en een naschrift over bewegingsonderwijs is niet direct een schoolwerkplan. De vorming in het SWP moet de natuurlijke ontwikkeling van het kind volgen en niet alleen de gewenste eindpunten aangeven.

Denkers als Piaget en Steiner dachten in ontwikkelingsperiodes van zeven jaar, waarin resp. de motorische en de affectieve ontwikkeling het accent hebben, niet te scheiden maar te onderscheiden. Het jonge kind is tot plm. het zevende jaar primair een bewegend, een vrij spelend kind. Vanuit deze fase moeten we de vorming denken, dus - als het een beetje speels mag - grijpen, aangrijpen en begrijpen. Zo horen we ook wel eens:

- van doen naar denken
- van bewegen naar overwegen
- van motie naar emotie
- van vatten naar bevatten
- van voelen naar aanvoelen
- van spel naar samenspel
- van werken naar verwerken
- van horen naar verstaan
- van spelen naar spellen.

Gunstig is in deze zin de ontwikkeling in het beleid ten aanzien van de Pabo. Na twintig jaar van gelijkschakeling wil de minister weer een specialisatie voor het jongere en het oudere kind, zoals de Innovatiecommissie al in de jaren tachtig van de vorige eeuw voorstelde. Vreemd dat dit toen van tafel is geveegd, maar des te beter dat het ministerie van OCW hierop terugkomt. Zo krijgen het bewegingsonderwijs en de kunstzinnige vakken weer meer kans.

De auteur was verbonden aan de opleiding voor kleuterleiders in Utrecht van 1967 tot 1986.

Correspondentie: kapteyn.caron@wanadoo.nl

Ik wil spelen

FOTO: ANITA RIEMERSMA

ROTER DISCUSSIE